Kromatični polinom

R. Škrekovski
16. marec 2016

Rekurzivna zveza

Trditev 1 *Naj bo G graf in $e = xy$ povezava v G. Potem je*

$$P(G,k) = P(G-e,k) - P(G/e,k). \tag{1}$$

Dokaz. Število k-barvanj grafa $G-e$, pri katerem sta x in y različno obarvana je $P(G,k)$. Število k-barvanj grafa $G-e$, pri katerem sta x in y enako obarvana, je $P(G/e,k)$. Od tod pa zveza takoj sledi. ∎

Zgled.

Za graf $G = C_5$ so ustrezni polinomi

$$\begin{aligned} P(G-e,x) &= P(P_5,x) = x^5 - 4x^4 + 6x^3 - 4x^2 + x \\ P(G/e,x) &= P(C_4,x) = 1x^4 - 4x^3 + 6x^2 - 3x \\ P(G,x) &= P(C_5,x) = x^5 - 5x^4 + 10x^3 - 10x^2 + 4x\,. \end{aligned}$$

Kromatični polinom in barvna razbitja

Barvno k-razbitje grafa G je razbitje množice točk $V(G)$ na k nepraznih in disjunktnih podmnožic

$$V_1, V_2, \ldots, V_k,$$

pri čem velja, da je vsaka množica V_i neodvisna v G-ju (tj. nobeni dve točki iz V_i nista sosedni). Označimo z $a_k(G)$ število barvnih k-razbitij grafa G.

Naj bo

$$k_{[i]} = k(k-1)\cdots(k-i+1)\,.$$

Trditev 2 *Naj bo G graf na n točkah. Potem velja*

$$P(G,k) = \sum_{i=1}^{n} a_i(G) k_{[i]}\,. \tag{2}$$

Dokaz. Če je graf G pravilno pobarvan z natanko i barvami, potem barvni razredi tvorijo barvno i-razbitje, takih pa je $a_i(G)$. Če je k barv na voljo, potem se vsako tako i-razbitje pobarva pravilno na $k_{[i]}$ načinov, kar je skupaj $a_i(G)k_{[i]}$. Za konec opazi, da se vsako barvanje da dobiti na opisani način. ∎

Nekaj osnovnih lastnosti

Prejšnji dve trditvi implicirata naslednje lastnosti kromatičnega polinoma:

Trditev 3 *Naj bo G graf na n točkah in z m povezavami. Za kromatični polinom $P(G,k)$ velja:*

(a) *koeficient pri k^n je 1,*

(b) *prosti člen je 0,*

(c) *koeficient pri k^{n-1} je $-m$ (ob predpostavki, da je G enostaven),*

(d) *predznak koeficientov alternira.*

Dokaz. Vse trditve se dajo pokazati na podoben način z indukcijo po številu povezav m ter uporabo zveze (1). Za bazo indukcije opazi, da je za $m = 0$ graf G izomorfen grafu $\bar{K}_n$, zanj pa velja $P(\bar{K}_n, k) = k^n$, zato očitno veljajo vse trditve.

Naj bo e poljubna povezava grafa G. Grafa $G-e$ in G/e sta manjša in po indukcijski predpostavki privzamemo, da za njiju veljajo trditve. Opazimo, da sta polinoma $P(G-e,k)$ in $P(G/e,k)$ stopnje n in $n-1$. Zveza

$$P(G,k) = P(G-e,k) - P(G/e,k),$$

takoj implicira trditve - obravnavamo vsako posebej. ∎

Naslednja trditev je očitna.

Trditev 4 *Naj bo G disjunktna unija grafov G_1 and G_2. Potem,*

$$P(G,k) = P(G_1,k) \cdot P(G_2,k)\,.$$

Zgled.

Za grafa $P_3 \cup C_3$ ter $K_1 \cup K_2 \cup K_3$ velja

$$\begin{aligned} P(P_3 \cup C_3, x) &= x^6 - 5x^5 + 9x^4 - 7x^3 + 2x^2 \\ P(K_1 \cup K_2 \cup K_3, x) &= x^6 - 4x^5 + 5x^4 - 2x^3\,. \end{aligned}$$

Trditev 5 *Stopnja najnižjega neničelnega člena polinoma $P(G,k)$ je enaka številu komponent grafa G.*

Dokaz. Trditev se pokaže z indukcijo po številu povezav m ter uporabo zveze (1). Za $m = 0$ je $G = \bar{K}_n$ in ta graf ima n komponent. Njegov kromatični polinom je enak x^n in trditev očitno velja.

Zdaj predpostavimo, da trditev velja za $G - e$ in G/e. Opazi, da imata G in G/e enako število komponent, recimo s. Naj bo a koeficient pri k^s pri $P(G-e,k)$ ter naj bo b koeficient pri k^s pri $P(G/e,k)$. Po indukcijski predpostavki je $b \neq 0$. Če je $a \neq 0$, potem imata a in $b$različen predznak. To je posledica tega, da je $P(G-e,k)$ stopnje n, $P(G/e,k)$ pa stopnje $n-1$, ter da jima predznak koeficientov alternira. Posledično je koeficient $a-b$ pri x^s polinoma $P(G,k)$ neničelen. ∎

Koeficient pri x^{n-2}

Za koeficient pri x^{n-2} pokažimo naslednjo trditev.

Trditev 6 *Naj bo G graf na n točkah ter z m povezavami in t trikotniki. Potem je koeficient pri x^{n-2} polinoma $P(G,x)$ enak*

$$\binom{m}{2} - t\,.$$

Dokaz. Trditev lahko dokažemo z indukcijo po številu povezav m. Za $m = 0$ je $G = \bar{K}_n$ in opazi, da trditev velja. Zdaj pa dokažimo trditev ob predpostavki, da velja za $G - e$ in G/e. Naj bo t' število trikotnikov, na katerih leži povezava e. Zato je koeficient pri x^{n-2} polinoma $P(G-e,x)$ enak

$$\binom{m-1}{2} - (t - t')\,,$$

koeficient pri x^{n-2} polinoma $P(G/e,x)$ pa je

$$-(m-1-t')$$

po trditvi $3(c)$, ker moramo odstraniti dodatnih t' povezav, da bi G/e postal enostaven. Njuna razlika nam da željeni rezultat:

$$\binom{m-1}{2} - (t-t') + (m-1-t') = \binom{m}{2} - t\,.$$

■

Kromatični polinom in r-vsota grafov

Rečemo, da je G *r-vsota* grafov (za neki $r \geq 1$) G_1 in G_2, če velja

$$G = G_1 \cup G_2 \quad \text{ter} \quad G_1 \cap G_2 = K_r\,.$$

Trditev 7 *Naj bo G r-vsota grafov G_1 in G_2. Potem velja*

$$P(G,k) = \frac{P(G_1,k) \cdot P(G_2,k)}{P(K_r,k)}\,.$$

Dokaz. Opazi, da se da vsako k barvanje polnega grafa $G_1 \cap G_2$ razširiti na

$$\frac{P(G_i,k)}{k_{[r]}}$$

barvanj grafa G_i za $i = 1, 2$. Podobno se da razširiti na

$$\frac{P(G,k)}{k_{[r]}}$$

barvanj grafa G_i. Torej,

$$\frac{P(G,k)}{k_{[r]}} = \frac{P(G_1,k)}{k_{[r]}} \cdot \frac{P(G_2,k)}{k_{[r]}},$$

in ker je $P(K_r,k) = k_{[r]}$, takoj dobimo željeni rezultat. ∎

Takoj dobimo naslednjo posledico.

Posledica 8 *Naj bo G povezan graf, sestavljen iz blokov $B_1, B_2, \ldots, B_r$. Potem je*

$$P(G,k) = k^{1-r} P(B_1,k) P(B_2,k) \cdots P(B_r,k).$$

Število acikličnih orientacij grafa

Naj bo $a(G)$ število acikličnih orientacij grafa G. Potem velja naslednja trditev.

Trditev 9 *Za poljuben graf G na n točkah velja*

$$P(G,-1) = (-1)^n a(G)\,.$$

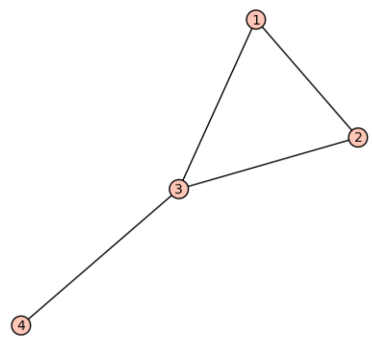

Zgled. Za graph G iz slike poišči število acikličnih usmeritev, ter tako zanj preveri trditev. Ustrezni kromatični polinom je

$$P(G,x) = x^4 - 4x^3 + 5x^2 - 2x,$$

ter $P(G,-1) = 12$.

Dokaz. Z indukcijo po številu povezav $e(G)$. Za $e(G) = 0$ se privzame, da imamo samo eno aciklično usmeritev grafa $\bar{K_n}$ in zato trditev drži. Nato premislimo, da velja zveza

$$a(G) = a(G-e) + a(G/e)$$

za poljubno povezavo $e = xy$ grafa G: naj bo D poljubna aciklična orientacija grafa G. Opazi, da je D aciklična orientacija tudi za graf $G-e$. Naj bo D' orientacija, ki jo dobimo s spremembo usmeritve povezave xy. Tako sta D in D' identična na $G-e$ in tudi na G/e. Zdaj opazi, da če je D' aciklična orientacija grafa G, potem je tudi aciklična orientacija grafa G/e.

Iz zgornje zveze in iz (1) opazi, da tako sledi trditev (pri tem upoštevaj, da je G/e graf na $n-1$ točkah):

$$\begin{aligned} a(G) &= (-1)^n P(G-e,-1) + (-1)^{n-1} P(G/e,-1) \\ &= (-1)^n (P(G-e,-1) - P(G/e,-1)) \\ &= (-1)^n P(G,-1). \end{aligned}$$

∎

Razširitveni izrek

Naj bo $c(G)$ število komponent grafa G. Za poljubno podmnožico povezav $S \subseteq E(G)$ z $G[S]$ označimo podgraf grafa G, induciran s povezavami iz S. Potem velja naslednji izrek.

Izrek 10 *Za poljuben graf G velja*

$$P(G,k) = \sum_{S \subseteq E(G)} (-1)^{|S|} k^{c(G[S])}\,. \tag{3}$$

Zgled.

Preverimo trditev za graph G iz prejšnega zgleda.

V dokazu uporabimo komplementarno pravilo vključitve-izključitve:

$$|A_1^c \cap A_2^c \cap \cdots \cap A_n^c| = \sum_{\mathcal{I} \subseteq \{1,2,\ldots,n\}} (-1)^{|\mathcal{I}|} |\bigcap_{i \in \mathcal{I}} A_i|, \tag{4}$$

kjer se za $\mathcal{I} = \emptyset$ privzame, da je ustrezni presek kar unija vseh A_i-jev.

Dokaz. Enakost pokažemo za naravna števila k, ker je $P(G,k)$ polinom, potem zveza (3) velja za vsa števila. Obravnavamo vse preslikave c (oz. vsa ne nujno pravilna barvanja) grafa G:

$$c : V(G) \to \{1, \ldots, k\},$$

takih je k^n, kjer je n število točk grafa. Za povezavo $e = uv$ naj bo A_e množica barvanj, za katere je e monokromatska tj. $c(u) = c(v)$. Število pravilnih barvanj oz. $P(G,k)$ je

$$|A_{e_1}^c \cap A_2^c \cap \cdots \cap A_{e_m}^c|,$$

kjer je m število povezav grafa G. Po pravilu vključitve-izključitve (4) velja, da je to enako

$$\sum_{S \subseteq E(G)} (-1)^{|S|} |\bigcap_{i \in S} A_{e_i}|.$$

Nazadnje pri vsakem barvanju $c \in \bigcap_{i \in S} A_{e_i}$ opazi, da so točke vsake komponente grafa $G[S]$ enako pobarvane. Zato je moč te množice kar $k^{c(G[S])}$. ∎

Kromatično ekvivalentni grafi

Grafa G in H sta *kromatično ekvivalentna*, če velja

$$P(G,x) = P(H,x)\,.$$

Zgled. Trije grafi s kromatičnim polinomom $x(x-2)(x-3)^3$:

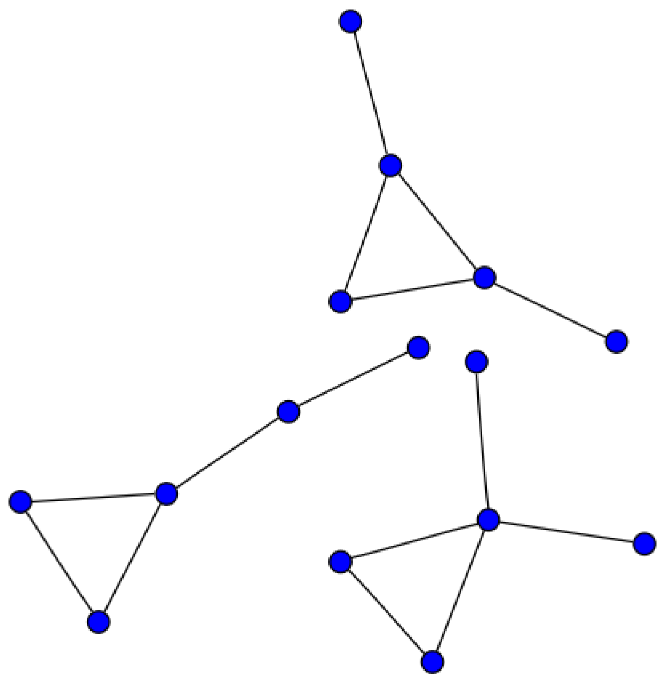

Raziskovalni problem. *Klasifikacija kromatično ekvivalentnih grafov oz. iskanje novih grafov, ki so kromatično ekvivalentni.*

Kromatično enolični grafi

V primeru, da so nekemu grafu G kromatično ekvivalentni samo njemu izomorfni grafi, rečemo, da je G *kromatično enoličen.* Taki graf so cikli C_n, njihov kromatični polinom je

$$(x-1)^n + (-1)^n(x-1)\,.$$

Trditev 11 *C_n je kromatično enoličen graf.*

Dokaz. Naj bo G kromatično ekvivalenten ciklu C_n. Potem iz prejšnih trditev sledi, da ima G enako število povezav kot C_n, to pa implicira, da je G unicikličen graf, tj. graf, sestavljen iz enega cikla, na njegovih točkah pa visijo drevesa. Iz trditve 8 potem sledi, da je polinom takega grafa deljiv s $(x-1)^2$, kar pa ne drži za $P(C_n, x)$. ■

Raziskovalni problem. *Karakterizacija kromatično enoličnih grafov oz. iskanje novih razredov grafov, ki so kromatično enolični.*

Read-ova domneva

R. C. Read je leta 1968 podal naslednjo domnevo o unimodalnosti koeficientov kromatičnega polinoma:

Hipteza 1 *Naj bo* G *graf ter* $P(G, x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \cdots + a_2 x^2 + a_1 x$. *Potem obstaja tak* k*, da je*

$$|a_n| \leq |a_{n-1}| \leq |a_{n-2}| \leq \cdots \leq |a_k| \geq |a_{k-1}| \geq \cdots \geq |a_2| \geq |a_1|.$$

Zgled. Kromatični polinom Peteresenovega grafa je

$x^{10} - 15x^9 + 105x^8 - 455x^7 + 1353x^6 - 2861x^5 + 4275x^4 - 4305x^3 + 2606x^2 - 704x.$

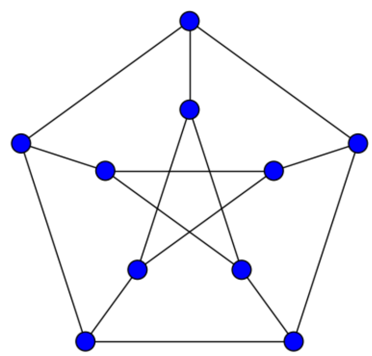

Ustrezno zaporedje je

$$1 < 15 < 105 < 455 < 1353 < 2861 < 4275 < 4305 > 2606 > 704\,.$$

Ne tako dolgo nazaj jo je dokazal June Huh, *Milnor numbers of projective hypersurfaces and the chromatic polynomial of graphs*, J. Amer. Math. Soc., **25** (2012) 907–927.

Gradiva

- T. Hubai, *The chromatic polynomial - Master Thesis*, https://www.cs.elte.hu/blobs/diplomamunkak/mat/2009/hubai_tamas.pdf
- A. Goodall, J. Nesetril, *Graph invariants, homomorphisms, and the Tutte polynomial*, http://kam.mff.cuni.cz/~andrew/Chromatic.pdf
- F. M. Dong, K. M. Koh, and K. L. Teo, *Chromatic polynomials and chromaticity of graphs*, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., Hackensack, NJ, 2005, http://www.amazon.com/Chromatic-Polynomials-Chromaticity-Graphs-Dong/dp/9812563172.